

OPETUSHALLITUS

Monilukutaitoon kielitetöisellä opetuksella

Minna Harmanen, Opetushallitus

Kansalliset peruskoulupäivät

20.–21.11.2014

Marina Congress Center

Monilukutaito ja kielitietoisuus - kysymyksiä

- ◆ Mitä on monilukutaito (ops: laaja-alainen osaaminen)?
- ◆ Mitä on kielitietoisuus (ops: toimintakulttuuri)?
- ◆ Miten monilukutaidon opetus ja kielitietoisuus ovat osa kaikkien oppiaineiden opetusta?
- ◆ Millaista osaamista monilukutaidon ja kielitietoisuuden huomioon ottaminen opetuksessa edellyttää?

Mitä on monilukutaito?

- ◆ Kyky hankkia, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä ja -tilanteissa
- ◆ Erilaisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taidot
- ◆ Eri oppiaineiden käsitteellistämisen- ja ajattelutapojen hallinta (tiedonalojen kieli, disciplinary literacies)
- ◆ Arkikielen hallinnasta tiedonalojen kielen hallintaan, käsitteellisyyden lisääntyminen
- ◆ Käsitteen tausta: literacy, multiliteracies, new literacies, laaja-alaiset luku- ja kirjoitustaidot, laaja-alaiset tekstikäytännöt, uudet lukutaidot, tekstitaidot, tekstilajitaidot, tekstivalmiudet – sosiokulttuurinen lähestymistapa tekstien tulkintaan ja tuottamiseen

Monilukutaito edellyttää laajaa tekstikäsitystä

- ◆ < Laaja tekstikäsitys (literacy, numeracy): Tietoa voidaan tuottaa ja esittää sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten kokonaisuuksien ja näiden yhdistelmien avulla.
- ◆ > Monilukutaito kattaa esimerkiksi kirjoitetun ja puhutun tekstin lukutaidon, matemaattisen lukutaidon, kuvanlukutaidon, medialukutaidon ja digitaalisen lukutaidon.

Mitä on kielitietoisuus?

Kielitietoisuus on tietoisuutta

- ◆ kielen merkityksestä opetuksessa ja koulun muussa toiminnassa
- ◆ tiedonalojen yhteisestä kielestä ja eri oppiaineiden erityisistä kielistä, tekstikäytännöistä ja niissä vaadittavista tekstitaidoista
- ◆ omasta itsestä kielen/kielten käyttäjänä (kielet eivät kilpaile keskenään)
- ◆ kielitaidosta kansalaistaitona
- ◆ kielitaidosta porttina kulttuuriin

Monilukutaitoon kielitietoisella opetuksella

- ◆ Monilukutaitoa opitaan koulussa kielitietoisien opetuksen avulla, mutta paljon myös koulun ulkopuolella (informaali oppiminen).
- ◆ Opetuksen kielen, oppitunnin vuorovaikutuksen ja opetustekstien kielen pedagoginen havainnoinnin tulisi olla osa jokaisen opettajan ammattitaitoa.
- ◆ Kaikkien oppiaineiden opetuksen ytimessä oppiaineelle ominaisen kielen, kielenkäyttötapojen ja tekstitaitojen sekä oppimista edistävien oppimisstrategioiden opettaminen = eri tiedonalojen kieli.
- ◆ Kielten opettajien roolin muutos

Monilukutaito kaikkien oppiaineiden opetuksessa

- ◆ kehittää erilaisten viestien tulkitsemisen ja tuottamisen taitoja jatkumona, kun edetään perustaidoista laaja-alaisuuteen
- ◆ etenee arkikielen hallinnasta kohti tiedonalojen käsitteellistä kieltä, tekstikäytäntöjä
- ◆ liittyy ajatteluntaitoihin: kykyyn hankkia, muokata, tuottaa, arvioida ja arvottaa tietoa
- ◆ hyödyntää uudistuvaa teknologiaa sekä perinteisiä käsin ja suullisesti harjoitettavia viestintätaitoja
- ◆ tuo tarkasteltavaksi vapaa-ajan tekstit ja informaalin oppimisen mahdollisuudet
- ◆ lisää oppimisen iloa, mielekkyyttä

Monilukutaito opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineissa

- ◆ **Historia** (oppiaineen kuvaus): Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.
- ◆ **Matematiikka** (7–9 S10): Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.
- ◆ **Terveystieto** (7–9): Tietolähteitä, erilaisia terveystietomarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden, lähdekritiikin ja terveysvaikutusten näkökulmasta.

Kiitos!

Kirjallisuutta

Tekstilajitaidot. Äidinkielen
opettajain liiton vuosikirja 2014

Yhteistä kieltä luomassa Suomea opetteleva
opetusryhmässäni. OPH. Toim. **Ilona Kuukka ja**
Katriina Rapatti

Kieli, koulutus ja yhteiskunta -verkkolehti (12/2013),
teema Kielen rooli koulussa

<http://www.kieliverkosto.fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-joulukuu-2013/>

